

альную среду. Но чем ближе к нашей эпохе, тем стремительнее перемены. Фундаментальная психологическая проблема, которую следует рассмотреть в контексте вхождения массовых информационных технологий в повседневную жизнь, связана с механизмами их влияния на человека. Основная идея заключается в том, что любой инструмент направлен не только вовне, на объекты человеческой деятельности, но и вовнутрь самого субъекта. Вторая идея состоит в том, что отношения человека с инструментами сложнее, чем простое умножение возможностей: расширяя возможности, технические средства одно временно подчиняют человека, вызывая различный спектр отношений – от глубокой зависимости и неприязни до восторженного восхищения или иррационального страха. Человек окружил себя совершенными и, в силу их совершенности, незаменимыми для него вещами, без которых он уже не может сохранять привычное состояние. Использование любой технологической формы приводит так или иначе к ее интериоризации и, как следствие, к видоизменению отношения человека с реальностью. Каждая новая технология в ходе ее использования меняет топологию человека. Человек, подобно пчеле, оплодотворяет машинный мир, позволяя ему размножаться и создавать новые формы. В итоге постоянное взаимодействие с технологиями превращает его в некий «сервомеханизм». Новейшие средства коммуникации – мобильные телефоны, компьютерные системы, цифровое телевидение – предполагают максимальную взаимосвязь с пользователем, становясь неразрывными его частями, органами, нервами, мышцами, без которых он не может прожить и нескольких часов. Новейшие технологии фактически сделали человека своим придатком, добровольно отдавшимся им в соблазне получить новую информацию, удовольствие и в конечном счете власть. Главное, что необходимо постоянно иметь в виду: не следует закрывать глаза и считать повсеместно и повседневно окружающие нас электронные медиа невинными игрушками. Человек информационного общества должен быть всегда начеку по отношению к соблазнам сверхтехнологичного машинного мира, дабы не превратиться в его придаток. Для этого не нужно отворачиваться от преимуществ, которые нам дают технологии, но всегда стоит пытаться понять, осознать, что еще они несут нам кроме себя самих. Расширяться возможно лишь до определенного предела.

Сало Р.

КРИМСЬКИЙ АГАТАНГЕЛ ЮХИМОВИЧ

Життєпис

Народився у місті Володимирі-Волинському (тепер Волинська область) 15 січня 1871 року у родині вчителя історії та географії Кримського Юхима Степановича. Походив з татарського роду. У дитячі роки його батьки переїхали у Звенигородку Київської губернії (тепер Черкащина). У трирічному віці навчився читати, а через два роки батько віддав його у місцеве училище, де Агатангел провчився п'ять років 1876–1881. Після навчання у протогімназії в Острозі (1881–1884) та Другій київській гімназії (1884–1885) вступив за конкурсом у Колегію Павла Галагана 1885–1889. У ті роки опановує іноземні мови: польську, французьку, англійську, німецьку, грецьку, італійську, турецьку та латинську. Всього він знав шістдесят мов. У колегії заприятелював з Павлом Житецьким, Михайлом Драгомановим, які пробудили в ньому любов до української мови, літератури, історії, завдяки чому він, не маючи й краплини української крові, присвятив своє життя українській науці та культурі.

У 1889–1892 — навчався у Лазаревському інституті східних мов у Москві. Основними дисциплінами науковця були арабська філологія, іслам та арабська література, перська і турецька мова та література. З 1892–1896 Кримський пройшов повний курс славістичних студій на історико-філологічному факультеті Московського університету під керівництвом мовознавця В.Міллера, славіста Р.Брандта, знавця індоєвропейських мов П.Фортунова. 1896 року молодий науковець склав магістерські іспити з арабістики у Петербурзькому університеті та зі слов'янської філології у Московському університеті. Крім того, він слухав у Московському університеті лекції із всесвітньої історії у професора В. Гер'є.

Після закінчення Московського університету Кримський одержав від Лазаревського інституту дворічну стипендію для поїздки в Сирію та

Ліван. Після повернення з поїздки 1898 року Кримський працює в Лазаревському інституті, викладає курси семітських мов, веде курс перекладу з російської мови на арабську і навпаки, вивчення Корану, читає лекції з історії арабської літератури. З 1901 року очолює кафедру арабської лінгвістики, стає професором арабської літератури та історії мусульманського Сходу.

За час викладання в Лазаревському інституті східних мов написав і видав цілу бібліотеку академічних підручників з філології та історії Близького Сходу, про Коран, мусульманство, курси історії і літератури арабів, персів і турків. У 1918 році переїхав до Києва, де став секретарем заснованої гетьманом Павлом Скоропадським Української Академії наук. У Києві А. Кримський був творцем українського сходознавства. В Академії наук він також очолював історико-філологічний відділ, кабінет арабо-іранської філології, комісію словника живої мови, комісію історії української мови, діалектологічну та правописну комісії. З 1921 року він також був директором Інституту української наукової мови. У жовтні 1921 року брав участь у Першому Всеукраїнському Церковному Соборі, який підтвердив автокефалію Української автокефальної православної церкви. У 1918–1921 роках працював професором всесвітньої історії у Київському університеті. Водночас він був редактором «Записок Історично-філологічного відділу Української Академії наук», а з 8 серпня 1925 — головою Київського філіалу Всесоюзної асоціації сходознавства, створеного при ВУАН. У Києві Агатангел Кримський плідно працював лише у 1918–1928 роках. 12 вересня 1921 року в знак визнання його заслуг РНК УСРР прийняла постанову «Про соціальне забезпечення заслужених працівників науки», серед інших «достойників», А.Кримському дозволялося видання за державний кошт наукових праць; він звільнявся від сплати державних податків, реквізиції та ущільнення помешкання, яке він займав; науковець забезпечувався матеріально, а у випадку смерті за законом його родина отримувала довічне утримання. З 1929 року його почали переслідувати, позбавляти посад. У 1930-тих роках А. Кримський був практично усунений від науково-викладацької роботи в академічних установах України. 20 липня 1941 року А. Кримського було заарештовано співробітниками НКВС, звинувачено в антирадянській націоналістичній діяльності і ув'язнено в одній із в'язниць НКВС в Ку-

станаї (тепер Казахстан). 25 січня 1942 року вчений помер у лазареті Кустанайської загальної тюрми № 7. Реабілітований у 1957 році. А. Кримський брав активну участь в українському національному житті кінця XIX ст., листувався з відомими діячами української культури — О. Огоновським, Б. Грінченком, І. Франком та ін. У цей період своєї діяльності Кримський вів наукову полеміку з О. Соболевським, який пропагував гіпотезу М. Погодіна про те, що давні кияни були росіянами, які тільки в період татаро-монгольської навали відійшли на північ. А. Кримський — автор численних праць з історії та культури арабських країн, Ірану, Туреччини та ін.; є у його доробку і роботи по семітології, історії, ісламу: «Історія мусульманства», 1904-1912 роки; «Історія арабів і арабської літератури», 1911-1912; «Історія Персії та її письменства», 1923; «Історія Туреччини та її письменства», 4 тт., 1924-1927; «Перський театр, звідки він узявся та як розвивався», 1925. Окремі історико-літературні монографії А. Кримського присвячені «Хамасі» Абу Таммана, Абану Ліхікі, Хафізу, П.Алеппському. У 2007–2010 роках Інститутом сходознавства ім. А. Ю. Кримського здійснено перевидання рідкісних сходознавчих праць науковця «Вибрані сходознавчі праці в п'яти томах»: Т. I. Арабістика. (2007) Т. II. Тюркологія. (2007) Т. III. Тюркологія. (2010) Т. IV. Іраністика. (2008) Т. V. Іраністика. (2010) Велику увагу приділяв дослідженню історії української мови і літератури, фольклору, етнографії. А. Кримський — автор праць: «Українська грамати́ка» (2 тт., 1907-08), «Нариси з історії української мови» (1922, у співавторстві з О. Шахматовим) «Звенигород-щина. Шевченкова батьківщина з погляду етнографічного та діалектологічного», редактор першого тому «Академічного словника» (1924). Агатангел Юхимович Кримський вважається одним з найвидатніших орієнталістів в історії світової філологічної науки. Як письменник А. Кримський відомий поетичними творами на східні теми, що увійшли до збірки «Пальмове гілля» (3 тт., 1901, 1908, 1922), оповіданнями (зб. «Повістки й ескізи з українського життя», 1895 і «Бейрутські оповідання» 1906 та романом — «Андрій Лаговський» (1905, повністю опублікований в 1972). Кримському належать численні художні переклади Антари, Омара Хайяма, Сааді, Хафіза, Міхрі-Хітум, Фірдоусі та багатьох інших, у тому числі західноєвропейських поетів. Перші переклади, переспіви й оригінальні твори орієнтолог друкував в часописах

«Зоря», «Правда», «Народ», «Зеркало», «Буковина». Ім'я А.Кримського міститься у затвердженому XVI сесією Генеральної Асамблеї ЮНЕСКО переліку видатних діячів світу. Інститут сходознавства НАН України носить ім'я Агатангела Кримського.

Селивєрстов І., Симейко А., Кобзоренко В.
НТУ «ХПИ»

КАПИТАЛ И СОБСТВЕННОСТЬ: СОВРЕМЕННОЕ ПРОЧТЕНИЕ

На протяжении функционирования аграрной и индустриальной цивилизации капитал и собственность воспринимались, как материальный ресурс. Потребительский, гедонистический стиль жизнедеятельности привёл к тупиковой линии развития. С началом развёртывания научно-технической революции капитал всё больше стал рассматриваться в форме активов, функционирование которого было тесно связано с ноу-хау, технологиями, способом, стратегией достижения цели, философией бизнеса. Возникает необходимость переосмыслить сами понятия «капитал» и «собственность», поскольку они оказывают существенное влияние на развитие личности.

На наш взгляд капитал носит интеллектуальный характер и является способом формирования цивилизации и личности. Капитал как вещь, вызывает стремление к накопительству, капитал как способ, – стремление к преобразованию мира. Действительно, если важнейшим социальным фактором формирования человека является труд, как вид целесообразной орудийно-практической деятельности, то капитал, как результат этой деятельности, является красноречивой характеристикой самого человека, а именно личности. Личность, рассматриваемая как социальное выражение человека, его социальных связей свершений и достижений, может иметь своё продолжение в артефактах материальной и духовной культуры, разнообразных структурных проявлениях капитала и различных формах собственности. Не случайно В. Соловьёв писал: «Собственность есть идеальное продолжение личности в вещах, или её перенесение на вещи», а основоположник американского прагматизма У. Джеймс рассматривал многоуровневую структуру личности, где кроме её физического и психо-